

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Науковий юридичний журнал

Заснований у 1993 році
Періодичність випуску – 4 номери на рік

Том 30, № 1
2023

Харків
«Право»
2023

УДК 34
DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-1

ISSN 1993-0909
E-ISSN 2663-3116

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 7 від 24 березня 2023 р.)*

Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 23993-13833ПР від 11.07.2019 р.

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України
(категорія «А») у галузі юридичних наук
(наказ МОН України № 735 від 29.06.2021 р.)

Вісник Національної академії правових наук України / редкол.: О. Петришин та ін. – Харків : Право, 2023. – Т. 30, № 1. – 272 с.

Засновники:

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Видавець:

Національна академія правових наук України

Відповідальний за випуск

В. А. Журавель

Адреса редакційної колегії: 61024, Харків, вул. Пушкінська, 70, Національна академія правових наук України.

Офіційний сайт: visnyk.kh.ua

e-mail: visnyk_naprnu@ukr.net

© Національна академія правових наук
України, 2023

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University

JOURNAL

OF THE NATIONAL ACADEMY
OF LEGAL SCIENCES OF UKRAINE

Scientific Legal Journal

Founded in 1993

Periodicity – 4 issues per year

Volume 30, Issue 1
2023

Kharkiv
«Pravo»
2023

UDC 34

DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-1

ISSN 1993-0909

E-ISSN 2663-3116

*Recommended for publication by the academic Council
Yaroslav Mudryi National Law University
(Protocol No. 7 dated 24 March 2023)*

The certificate of state registration
KB № 23993-13833IIP date 11.07.2019

**Journal included in the List of scientific professional publications
(category «A») in the field of legal sciences**
(the order of MES of Ukraine No. 735 dated on 29.06.2021)

Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine / editorial board:
O. Petryshyn et al. – Kharkiv : Pravo, 2023. – Vol. 30, № 1. – 272 p.

The founders:

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University

Publisher:

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Responsible for the release of

V. Zhuravel

The Editorial Board address: 61024, Kharkiv, 70 Pushkinska Street, National Academy of Legal Sciences of Ukraine.

Official website: visnyk.kh.ua
e-mail: visnyk_naprnua@ukr.net

© 2023 National Academy of Legal
Sciences of Ukraine

НАУКОВА РАДА

Вячеслав Борисов – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (голова наукової ради) (Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, Україна);

Юрій Барабаш – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Валентина Борисова – кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Володимир Гаращук – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Володимир Голіна – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Вячеслав Комаров – кандидат юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Олександр Крупчан – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, Україна);

Микола Кучерявенко – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Василь Лемак – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Конституційний Суд України, Україна);

Сергій Максимов – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Микола Панов – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Володимир Пилипчук – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», Україна);

Сергій Прилипка – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, Україна);

Петро Рабінович – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна);

В'ячеслав Рум'янець – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Олександр Святоцький – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Видавництво «Право України», Україна);

Анатолій Селіванов – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національна академія правових наук України, Україна);

Інна Спасибо-Фатєєва – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Володимир Тихий – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національна академія правових наук України, Україна);

Юрій Шемшученко – доктор юридичних наук, професор, академік НАН України та НАПрН України (Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України, Україна);

Михайло Шульга – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Олександр Петришин – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (голова редакційної колегії) (Конституційний Суд України, Україна);

Володимир Журавель – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (заступник голови редакційної колегії) (Національна академія правових наук України, Україна);

Наталія Кузнєцова – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (заступник голови редакційної колегії) (Національна академія правових наук України, Україна);

Флаувіс Антоній Байас – професор (Бухарестський Університет, Румунія);

Юрген Базедов – професор (Інститут іноземного та міжнародного приватного права імені Макса Планка, Німеччина);

Владислава Батиргарєєва – доктор юридичних наук, професор (Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, Україна);

Вільям Еліот Батлер – професор (Школа права, Університет штату Пенсильванія, США);

Юрій Баулін – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Серджио Биєшу – доктор юридичних наук, професор (Факультет права, Молдавський державний університет, Молдова);

Юрій Битяк – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, Україна);

Станіслав Бука – професор (Балтійська міжнародна академія, Латвія);

Єрмек Бурібасєв – доктор юридичних наук, професор (Казахський національний педагогічний університет імені Абая, Республіка Казахстан)

Чаба Варга – професор (Інститут правових досліджень, Угорська академія наук, Угорщина);

Марина Великанова – доктор юридичних наук, доцент (Національна академія правових наук України, Україна);

Анатолій Гетьман – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Євген Гетьман – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національна академія правових наук України, Україна)

Сергій Глібо – кандидат юридичних наук, доцент (Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, Україна)

Андрій Гриняк – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України, Україна);

Костянтин Гусаров – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Наталія Гуторова – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна);

Томас Давуліс – професор (Вільнюський державний університет, Литва);

Микола Іншин – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна);

Оксана Капліна – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Фархад Карагусов – доктор юридичних наук, професор (Інститут приватного права Каспійського університету, Республіка Казахстан);

Емануель Каstellяран – професор (Університет Страсбурга, Франція);

Танел Керікмає – професор (Школа права, Таллінський технічний університет, Естонія);

Рольф Кніпер – професор (Університет Гете, Німеччина);

Олексій Кот – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України, Україна);

Олена Кохановська – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна);

Райнер Кульмс – професор (Інститут іноземного та міжнародного приватного права імені Макса Планка, Німеччина);

Дмитро Лук'янов – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Вища рада правосуддя, Україна);

Снєголе Матюльєне – професор (Університет імені Миколаса Ромеріса, Литва);

Катерін Меа – професор (Лісабонський університет, Португалія);

Василь Настюк – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Олена Орлюк – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій», Україна);

Світлана Серьогіна – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, Україна);

Ізабела Скомерська-Муховська – професор (Лодзинський університет, Польща);

Олександр Скрипнюк – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Україна);

Жанна Хамзіна – доктор юридичних наук, професор (Казахський національний університет імені Абая, Республіка Казахстан);

Віктор Шевчук – доктор юридичних наук, професор (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Валерій Шепітько – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Ханс Іоахім Шрамм – професор (Інститут Східного права Університету технології, бізнесу і дизайну, Німеччина);

Раймундас Юрка – професор (Університет Миколаса Ромеріса, Литва);

Іван Яковюк – доктор юридичних наук, професор (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна);

Олег Ярошенко – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна).

SCIENTIFIC COUNCIL

Viacheslav Borysov – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Chairman of the Scientific Council) (Scientific and Research Institute for Study of Crime Problems named after Academician V. V. Stachys of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Yurii Barabash – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Valentyna Borysova – Phd (Law), Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Volodymyr Garashchuk – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Volodymyr Golina – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Viacheslav Komarov – Phd (Law), Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Oleksandr Krupchan – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Scientific and Research Institute of Private Law and Entrepreneurship named after Academician F. G. Burchak of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Mykola Kucheriavenko – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Vasyl Lemak – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (The Constitutional Court of Ukraine, Ukraine);

Sergii Maksymov – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Mykola Panov – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Volodymyr Pylypchuk – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (State Scientific Institution «Institute of Information, Security and Law of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine», Ukraine);

Sergii Prylypko – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Scientific and Research Institute of Private Law and Entrepreneurship named after Academician F. G. Burchak of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Petro Rabinovych – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine);

Viacheslav Rumiantsev – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Oleksandr Sviatotskyi – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Publishing House «Law of Ukraine», Ukraine);

Anatolii Selivanov – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Inna Spasybo-Fateieva – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Volodymyr Tykhyi – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Yurii Shemshuchenko – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine and National Academy of Legal Sciences of Ukraine (V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine);

Mykhailo Shulga – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine).

EDITORIAL BOARD

Oleksandr Petryshyn – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Chairman of the Editorial Board) (The Constitutional Court of Ukraine, Ukraine);

Volodymyr Zhuravel – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Vice-chairman of the Editorial Board) (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Nataliia Kuznietsova – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Vice-chairman of the Editorial Board) (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Flavius Antoniu Baias – Professor (The University of Bucharest, Romania);

Jürgen Basedow – Professor (Max Planck Institute of the foreign and international private law, Germany);

Vladyslava Batyrgareieva – Doctor of Law, Professor (Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems National Academy of Law Sciences of Ukraine, Ukraine);

William Eliot Butler – Professor (The School of Law, University of Pennsylvania, USA);

Yurii Baulin – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Sergiu Băieșu – Doctor in Law, University Professor (Faculty of law of Moldova State University, Moldova);

Yurii Bytiak – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Scientific and Research Institute of State Building and Local Government of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Stanislav Buka – Professor (Baltic International Academy, Latvia);

Yermek Buribayev – Doctor of Law, Professor (Abai Kazakh National Pedagogical University, Kazakhstan);

Csaba Varga – Professor (The Institute of Legal Studies, Hungarian Academy of Sciences, Hungary);

Maryna Velykanova – Doctor of Law, Associate Professor (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Anatolii Getman – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Yevhen Hetman – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (The National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Serhii Hlibko – Phd (Law), Associate Professor (Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine)

Andriy Hryniak – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Kyiv Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Konstantyn Gusarov – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Nataliia Gutorova – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Poltava Law Institute of the Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Tomas Davulis – Professor (Vilnius State University, Lithuania);

Mykola Inshyn – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine);

Oksana Kaplina – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Farkhad Karagusov – Doctor of Law, Professor (The Institute of private law of Caspian university, Republic of Kazakhstan);

Emanuel Castellarin – Professor (The University of Strasbourg, France);

Tanel Kerikmäe – Professor (The School of Law, Tallinn Technical University, Estonia);

Rolf Knieper – Professor (Coethe University Frankfurt, Germany);

Oleksii Kot – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Kyiv Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Olena Kokhanovska – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine);

Rainer Kulms – Professor (Max Planck Institute of the foreign and international private law, Germany);

Dmytro Lukianov – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (High Council of Justice, Ukraine);

Snieguolė Matulienė – Professor (The University of Mykolas Romeris, Lithuania);

Catherine Maia – Professor (The University of Lisbon, Portugal);

Vasyl Nastyuk – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Olena Orlyk – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (The State Organization «Ukrainian National Office for Intellectual Property and Innovation», Ukraine);

Svitlana Serohina – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine (Scientific and Research Institute of State Building and Local Government of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine);

Isabela Skomerska-Mukhovska – Professor (The University of Lodz, Poland);

Oleksandr Skrypniuk – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine);

Zhanna Khamzina – Doctor of Law, Professor (Abai Kazakh National Pedagogical University, Kazakhstan);

Viktor Shevchuk – Doctor of Law, Professor (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Valerii Shepitko – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Hans Joachim Schramm – Professor (The Institute of Eastern Law of the University of Technology, Business and Design, Germany);

Raimundas Jurka – Professor (The University of Mykolas Romeris, Lithuania);

Ivan Yakoviyk – Doctor of Law, Professor (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine);

Oleg Yaroshenko – Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine).

Зміст

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

- ГИЛЯКА О. С.
Право на приватність та захист персональних даних в умовах цифровізації 15
- МЕРНИК А. М.
Контроль за дотриманням прав людини під час їх обмежень в умовах
особливих правових режимів 31

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

- ЗАЄЦЬ А. П., ПОГОРСЛОВА З. О.
Посилення наукової і фахової складової законотворчої діяльності
Верховної Ради України – вимога часу 44
- КОЛОДІЙ А. М., ТЕРНАВСЬКА В. М., КОЛОДІЙ О. А.
Правотворчість Українського народу як форма реалізації
конституційно-правової політики держави 64

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ПОРІВНЯЛЬНЕ

ПРАВознавство. ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

- ГЕТЬМАН Є. А., ПОЛТАНСЬКИЙ В. С., ГЕТЬМАН К. О.
До питання практики становлення та розвитку міжнародної інформаційної
безпеки, як правового механізму здійснення електронного урядування 91

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

- ПИЛИПЧУК В. Г., БОГУЦЬКИЙ П. П., ХЕНДЕЛЬ Н. В.
Правовий режим біологічної безпеки у системі забезпечення національної
безпеки: національний та міжнародно-правовий аспекти 109
- ГРИЦАЙ С. О.
Класифікація віртуальних активів в Україні 135

ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

- ОРЛЮК О. П., БИСАГА Ю. М., ГАРАГОНІЧ О. В.
Основні вектори модернізації корпоративного законодавства України 153
- ГУСАРОВ К. В., БУЛГАКОВ А. О.
Неповнолітні особи як можливі сторони договору про надання
юридичних послуг 178

ВЕЛИКАНОВА М. М., АТАМАНЧУК Н. І., ТОМКІНА О. О. Гармонізація законодавства України про захист прав споживачів з правом Європейського Союзу: аналіз законодавчих ініціатив	190
БОНДАРЕНКО-ЗЕЛІНСЬКА Н. Л. Врегулювання правових спорів онлайн: поняття та сутність, стан впровадження в Україні.....	213

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

ЖУРАВЕЛЬ В. А. Закономірності, які вивчає криміналістика	227
СИВОДЄД І. С. Криміналістичні аспекти визначення типової слідчої ситуації для розслідування правопорушень проти основ національної безпеки України	250

РЕЦЕНЗІЇ

НОСІК В. В. Сучасна парадигма і перспективи розвитку аграрного та земельного права України.....	261
ПОДЦЕРКОВНИЙ О. П. До проблем розвитку транспортних коридорів на території України	265

Contents

THEORY AND METHODOLOGY OF LAW

- HYLIAKA O. S.
Right to privacy and protection personal data in digitalization conditions..... 15
- MERNYK A. M.
Control of observance of human rights during their restrictions
in the conditions of special legal regimes 31

CONSTITUTIONAL LAW. DEVELOPMENT OF UKRAINIAN STATES

- ZAIETS A. P., POHORYELOVA Z. O.
Strengthening of scientific and professional component of legislative activity of the
Verkhovna Rada of Ukraine – time requirement..... 44
- KOLODIY A. M., TERNAVSKA V. M., KOLODIY O. A.
Law-making of the Ukrainian people as a form of implementation of the
constitutional and legal policy of the state 64

INTERNATIONAL LAW. COMPARATIVE JURISPRUDENCE. EUROPEAN INTEGRATION

- HETMAN Ye.A., POLITANSKYI V. S., HETMAN K. O.
On the question of the practice of establishment and development of international
information security as a legal mechanism for the implementation of electronic
government..... 91

PROBLEMS OF PUBLIC LAW

- PYLYPCHUK V. G., BOHUTSKYI P. P., HENDEL N. V.
Legal regime of biological security in the system of national security: national and
international legal aspects 109
- HRYTSAI S. O.
Classification of virtual assets in Ukraine..... 135

PROBLEMS OF PRIVATE LAW

- ORLIYK O. P., BYSAHA Yu.M., HARAHONYCH O. V.
Main vectors of modernization of corporate legislation of Ukraine 153
- GUSAROV K. V., BULGAKOV A. O.
Minors as possible parties to an agreement on providing legal services 178

VELYKANOVA M. M., ATAMANCHUK N. I., TOMKINA O. O. Harmonization of the legislation of Ukraine on the protection of consumer rights with the European Union Law: analysis of Legislative Initiatives	190
BONDARENKO-ZELINSKA N. L. Online dispute resolution: the concept, signs and state of implementation in Ukraine	213

PROBLEMS OF PREVENTION AND COUNTERING CRIME

ZHURAVEL V. A. Regularities of criminalistics	227
SYVODIED I. S. Criminal aspects of determining a typical investigative situation for the investigation of offenses against the basis of national security of Ukraine	250

REVIEW

NOSIK V. V. Modern paradigm and perspectives of the development of agrarian and land law of Ukraine	261
PODTSERKOVNY O. P. To the problems of the development of transport corridors in the territory of Ukraine	265

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

УДК 342.7

DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-1-15

Олег Сергійович Гиляка

Національна академія правових наук України
Харків, Україна

Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харків, Україна

ПРАВО НА ПРИВАТНІСТЬ ТА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Анотація. У статті досліджуються окремі аспекти права людини на приватність, а також особливості захисту персональних даних в умовах цифровізації. Мета дослідження полягає у здійсненні теоретико-правового аналізу права на приватність та визначення правових механізмів та сучасних тенденцій їх розвитку у сфері захисту персональних даних в умовах цифровізації. Для досягнення поставленої мети у роботі використовується система методів наукового пізнання, зокрема загальнонаукові, приватні, а також спеціально-юридичні. Зроблено висновок, однією з найбільш суттєвих проблем цифрової епохи стає захист персональних даних. Дані, збережені на цифрових платформах, стають потенційною мішенню шахраїв та злочинців, легко втрачаються, з ними досить складно оперувати пересічному користувачу. У сфері, пов'язаній з використанням персональних даних, відмічається зростання злочинів та правопорушень. Задля можливого усунення порушень у цій сфері та захисту персональних даних постійно оновлюється законодавство та правила, спрямовані на забезпечення безпечного зберігання цифрових даних. Законодавство, зокрема, встановлює механізми захисту від несанкціонованого доступу, використання та відновлення даних осіб. Основою для забезпечення безпеки персональних даних є належним чином законодавчо врегульовані процеси та технології, призначені для підтримки та спостереження за роботою цифрових систем та даних. Цифрові технології безпеки, такі як ідентифікація, авторизація користувачів, аутентифікація протоколів, шифрування і контроль доступу, дають фізичні засоби захисту даних. Але не менш важливим для забезпечення захисту персональних даних є дотримання правил та методик безпечного використання цифрових технологій. Процес встановлення компетентних та модернізованих механізмів захисту даних допоможе поліпшити безпеку цифрових ресурсів та захистити персональні дані всіх користувачів.

Ключові слова: права людини, право на приватність, персональні дані, захист персональних даних, цифровізація.

Oleh S. Hyliaka

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine

Department of Private International and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine

RIGHT TO PRIVACY AND PROTECTION PERSONAL DATA IN DIGITALIZATION CONDITIONS

Abstract. *The article examines certain aspects of the human right to privacy, as well as the features of personal data protection in the conditions of digitalization. The purpose of the study is to carry out a theoretical and legal analysis of the right to privacy and to determine the legal mechanisms and modern trends in their development in the field of personal data protection in the conditions of digitalization. To achieve the set goal, the work uses a system of methods of scientific knowledge, in particular, general scientific, private, as well as special legal methods. It was concluded that one of the most significant problems of the digital age is the protection of personal data. Data stored on digital platforms become a potential target of fraudsters and criminals, are easily lost, and are quite difficult for the average user to operate with. In the area related to the use of personal data, there is an increase in crimes and offenses. In order to possibly eliminate violations in this area and protect personal data, legislation and regulations aimed at ensuring the safe storage of digital data are constantly being updated. The legislation, in particular, establishes mechanisms for protection against unauthorized access, use and recovery of personal data. The basis for ensuring the security of personal data is properly regulated processes and technologies designed to support and monitor the operation of digital systems and data. Digital security technologies such as identification, user authorization, protocol authentication, encryption and access control provide physical means of data protection. But no less important to ensure the protection of personal data is compliance with the rules and methods of safe use of digital technologies. The process of establishing competent and modernized data protection mechanisms will help improve the security of digital resources and protect the personal data of all users.*

Key words: *human rights, right to privacy, personal data, protection of personal data, digitization.*

ВСТУП

Пандемія COVID-19 спричинила суттєві зміни в економічному та соціальному житті більшості країн світу. Однією з таких характерних змін стало прискорене впровадження цифрових технологій у різних сферах. Повномасштабна військова агресія російської федерації проти України викликала ще більшу потребу в використанні цифрових технологій, виходячи першочергово із безпекової ситуації. В умовах обмежень на пересування, неможливості організувати нормальний навчальний та трудовий процес, заборони проведення різного роду

масових заходів, які були введені на території України, почали активно використовуватись цифрові рішення для продовження діяльності у віддаленому форматі.

Цифровізація сприяє переходу в онлайн-середовище більшості сфер, зокрема таких як медицина та освіта, дозволяє здійснювати онлайн-покупки, отримувати більше інформації та здійснювати її обмін. Розвиток передових технологій неминуче вимагає повноцінного законодавчого врегулювання їх використання, створення відповідної правової бази, яка б забезпечила стандарти та правила широкого використання цифрових технологій. При цьому варто наголосити, що ефективна національна правова база має вирішальне значення для забезпечення захисту від незаконного чи свавільного втручання, адже національне законодавство в більшій мірі не пристосоване до розвитку комунікаційних технологій та заходів спостереження, що здійснюють нові технології. Крім того, відсутній такий важливий запобіжник від зловживань, як належний нагляд за заходами стеження та їх повноцінна перевірка.

Не викликає жодного сумніву, що технологічний прогрес істотно покращив спілкування та обмін інформацією, зокрема в режимі онлайн. Завдяки йому спростилися процеси обміну, зберігання, отримання інформації, можливість проведення різного роду дистанційних переговорів тощо. Але разом з цим виникають й певні складнощі, адже нові пристрої та технології нерідко здійснюють електронне стеження та перехоплення інформації. Причому інколи розробники цифрових рішень використовують їх відверто для безпосереднього шпигунства.

Захист прав людини в мережі Інтернет невинно стає надважливим завданням для всіх країн. Ті самі права, які люди мають офлайн, повинні бути ефективно захищені онлайн, зокрема мова йде про свободу вираження поглядів та право на приватність. Права людини в цифровій сфері необхідно захищати та заохочувати так само, як і права людини у фізичному світі.

Проблеми, пов'язані з захистом права на приватне життя та персональних даних в епоху цифрових технологій неодноразово ставали предметом обговорень на засіданнях Організації Об'єднаних Націй. Зокрема, наголошувалось на тому, що технологічний розвиток розширив можливості держав і комерційних суб'єктів для стеження, дешифрування та масового збору даних, що може серйозно порушити право людей на приватність, назріла потреба знайти відповідний баланс між законними інтересами національної безпеки та індивідуальними свободами. Відзначено, що хоча сучасні комунікаційні технології є потужним інструментом для демократії, вони також сприяли стиранню меж між публічною та приватною сферами, тому виникають занепокоєння щодо широкого спектру режимів стеження за безпекою та потенційних вторгнень, яким сприяють сучасні технології [1].

Окремі аспекти права на приватність та захисту персональних даних стали предметом дослідження таких учених, як О. Баранов [2], В. Брижко [3], О. Рогова [4] та ін. Розгляд цього питання здійснювали й зарубіжні вчені – Х. Ніссенбаум

[5], Д. Солове [6], М. Фрумкін [7] та ін. Незважаючи на те, що порушеною проблематикою займалася значна кількість науковців, багато її аспектів нині залишаються малодослідженими чи дискусійними, особливо в контексті постійної зміни відносин у цій сфері та відповідно необхідності оновлення законодавства. Слід також враховувати, що тенденції розвитку правового регулювання захисту персональних даних в Європейському Союзі є досить динамічними.

Мета дослідження полягає у здійсненні теоретико-правового аналізу права на приватність та визначення правових механізмів та сучасних тенденцій їх розвитку у сфері захисту персональних даних в умовах цифровізації.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для здійснення дослідження було застосовано систему методів наукового пізнання, зокрема загальнонауковий метод аналізу, приватні методи наукового пізнання (порівняльний, кількісного й якісного аналізу), а також спеціально-юридичні (формально-юридичний, порівняльно-правовий). Загальнофілософський (універсальний) метод пізнання використовувався на всіх етапах пізнавального процесу.

За допомогою методу аналізу розкриті характерні ознаки та вивчені окремі особливості права на приватність та захист персональних даних в умовах цифровізації. Він надав змогу встановити, що вперше нормативне закріплення норм з правового регулювання захисту персональних даних відбулося в тих положеннях міжнародних договорів з прав людини, які гарантували право на приватність та визначити правові механізми та сучасні тенденції їх розвитку у сфері захисту персональних даних в умовах цифровізації. За допомогою методу узагальнення сформовано основні особливості та підходи, закріпелені в міжнародних нормативних актах щодо захисту персональних даних.

Метод дедукції надав можливість на основі загального терміну «право на приватність» зробити висновок, що відповідно до європейського підходу, захист персональних даних впливає із права на захист приватного життя. Відповідні питання займають важливе місце у діяльності Європейського Союзу та таких організацій, як Організація Об'єднаних Націй та Рада Європи. На міжнародному та наднаціональному рівнях розрізняється захист персональних даних загалом та захист даних при автоматизованій обробці. Саме останньому все частіше присвячується найбільш детальна правова регламентація. Індуктивний метод пізнання надав можливість одержати загальний висновок щодо характерних ознак захисту персональних даних особи в умовах цифрової трансформації.

Порівняльний метод пізнання надав можливість виявити різні підходи до захисту персональних даних в країнах світу, встановити країни з найвищим рівнем такого захисту.

У статті застосовувались також й спеціально-юридичні методи, зокрема формально-юридичний і системно-структурний, які було використано під час розробки та вивчення термінологічного апарату даної роботи, а саме при з'ясуванні

та розкритті особливостей правових підстав для обмеження використання персональних даних.

Нормативна база для цього дослідження включає міжнародні акти та нормативно-правові акти України, зокрема: Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [8], Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI [9] та Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. № 2297-VI [10].

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Цифрова трансформація стала новим етапом розвитку цивілізації, процесом суспільно-економічної, гуманітарної та інформаційної модернізації. В умовах цієї трансформації здійснюється глобальна електронізація даних, а значні обсяги персональних даних зберігаються у формі, доступній для передачі, поширення чи обміну на різних рівнях, в тому числі транснаціональному. Проте, такі процеси можуть бути ризикованим з погляду захисту персональних даних.

Захист персональних даних – досить актуальна тема, й з кожним днем її актуальність зростає. Захист персональних даних полягає у забезпеченні їх конфіденційності, безпечного поширення та захисту від несанкціонованого використання. З цього погляду, цифрова трансформація створює ряд викликів щодо захисту даних та забезпечення їх достовірності, належного зберігання та використання. Основні засоби та методи захисту персональних даних в умовах цифрової трансформації включають шифрування даних у доступній формі, використання анонімізації даних, визначення правил та процедур для безпечного управління даними, щоб визначити те, як доступ до них буде організовано, і забезпечити їх мінімальне затребування з метою вирішення різних питань.

Як відзначила Хелен Ніссенбаум, професор кафедри інформаційних технологій Корнельського університету, недоторканність приватного життя – це не право на секретність чи контроль, а право на належний потік особистої інформації. Це означає, що залежно від ситуації та контексту, людина може оцінити та вирішити, чим поділитися з іншими у цифровому середовищі. Іншими словами, людина має право знати, як і для яких цілей використовуються її дані, хто і як довго їх зберігає, а також кому доступна така інформація. Особа повинна мати можливість звернутись про видалення особистих даних або їх виправлення [5].

У більшості країн право на захист персональних даних розглядається як фундаментальне. Так, відповідно до європейського підходу, захист персональних даних впливає із права на захист приватного життя. Відповідні питання займають важливе місце у діяльності Європейського Союзу та таких організацій, як Організація Об'єднаних Націй та Рада Європи. На міжнародному та наднаціональному рівнях розрізняється захист персональних даних загалом та захист даних при автоматизованій обробці. Саме останньому все частіше присвячується найбільш детальна правова регламентація.